

Debata o lidských právech v zahraniční politice nekončí

- Koncepce zahraniční politiky popisuje stav, ale neříká, jak by se v mezinárodním prostředí ČR měla chovat.
- Nejednoznačná je i část věnovaná podpoře lidských práv.
- Pokud dáme všem kategoriím lidských práv stejný význam, měli bychom na politiku jejich podpory v zahraničí dávat víc prostředků.

Více než půl roku se diskutovalo o nové koncepci české zahraniční politiky. Když však byla v červenci vládou schválena, nastalo až překvapivé mlčení. Kromě [Ondřeje Ditrycha](#) nepřišel nikdo s kritikou či analýzou klíčového dokumentu, který má v příštích letech určovat směr české diplomacie. Přitom, jak právě Ondřej Ditrych upozornil, řada otázek zůstala nezodpovězena. Patří mezi ně i téma významu lidských práv v české zahraniční politice.

Koncepce hovoří o tom, že se zvyšuje síla nových (nezápadních) aktérů ve světové politice. To, že světový řád, jenž vznikl v rámci euroatlantické civilizace po 2. světové válce, a rozšiřoval se po skončení války studené, je řadou (staro)nových velmocí zpochybňován, lze vidět každý den. Zatímco koncepce [předchozí](#) z roku 2011 jasně říkala, že „klíčovým zájmem [ČR] je zachování vlivu Evropy a euroatlantické civilizace“, nový strategický dokument příliš mnoho návodů, jak se s touto situací vyrovnat, nepřináší. Jak se shodli všichni aktéři nedávné [diskuze](#) k lidským právům v zahraniční politice (Petr Fiala, Karel Schwarzenberg, Pavel Telička i Pavel Svoboda), kterou uspořádala asociace DEMAS a Zastoupení Evropské komise v ČR v rámci letošního Fora 2000, nová koncepce je příliš statická. (Pozn.: zástupci ČSSD byli na debatu také přizváni, nikdo z nich si ale čas neudělal). Máme nové aktéry přijmout, jací jsou, a začlenit je do rozhodování o pravidlech světového řádu nebo je naopak přesvědčovat o tom, že svět podle našich pravidel je lepší i pro ně? A pokud přistoupíme na to, že v rámci posilování dialogu budeme u každého akceptovat jeho vlastní cestu, jak potom pracovat s mezinárodními pakty, které platí univerzálně pro všechny? Máme se vzdát úsilí o jejich naplňování?

Podpora lidských práv ve světě jako odpověď novým výzvám

Jeden příklad země, která se multipolarizace světového řádu ve faktické i formální rovině dožaduje: Rusko bylo vtaženo do řady mezinárodních organizací bez ohledu na to, zda plnilo příslušné podmínky. Stalo se součástí skupiny G8, ačkoli osmou světovou ekonomikou nebylo. Stále je členem Rady Evropy, třebaže nedodržuje její úmluvy a ignoruje rozsudky Evropského soudu pro lidská práva. Začlenění Ruska do západem vytvořených institucí nepřineslo jeho "pozápadštění". Naopak se objevily snahy tyto organizace znevěrohodnit zevnitř. Jako příklad může sloužit aktuální situace v Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, která je právě kvůli ruskému chování [paralyzována](#). Suverenita členů OBSE je narušována, když jedna ze zemí, jejichž členství dávalo OBSE smysl (čti Rusko), na základní pravidla nebere zřetel.

Na veřejnost unikly hned dvě pracovní verze koncepce, a tak bylo možné sledovat, jakým vývojem dokument prošel. Od tvrzení, že lidská práva "lze efektivně podporovat pouze v podmínkách vzájemného dialogu a respektu", jsme se nakonec posunuli k formulaci, podle které je "lze efektivně podporovat v podmínkách vzájemného dialogu a respektu, ovšem nelze na ně rezignovat ani v podmínkách méně příznivých." Čtenář si tak může domýšlet, kdy je podpora v rámci dialogu efektivní, a kdy už jsou podmínky méně příznivé a nelze rezignovat. Co z toho si v jakých případech vybere ČR, nevíme. Těžko však lze předpokládat, že dialog s režimy, jež v univerzalitu lidských práv nevěří nebo ji chtějí nabourat, povede k podmínkám příznivějším.

Více témat, více prostředků?

Na druhou stranu je třeba dodat, že Česko nyní pracuje ve svém klíčovém zahraničněpolitickém dokumentu s širším katalogem lidských práv. Nejen občanská a politická práva, ale i ta hospodářská, sociální a kulturní jsou dle koncepce předpokladem důstojné existence. Naopak předchozí koncepce hovoří o podpoře lidských práv a demokracie jako o politice transformační, jejímž strategickým cílem je co nejvíce demokratických a stabilních zemí ve světě. Právě ona politická transformace a demokratizace s sebou má, dle autorů dokumentu z roku 2011, přinést i zvýšení kvality života a posílení práv hospodářských a sociálních.

Staví-li tak nyní ČR všechny kategorie lidských práv do rovnováhy a chce-li je tak podporovat stejně výrazně, měla by na tuto politiku dedikovat mnohem více prostředků, než jak nyní činí. Jinak hrozí, že bude podpora transformační spolupráce a občanských, či politických práv - oblastí, ve kterých má ČR kapacity, zkušenosti a dobrou mezinárodní pověst - rozředěna na úkor nových témat. Na Ministerstvu zahraničních věcí nyní probíhá příprava nového rezortního programového dokumentu právě k problematice lidských práv a transformační spolupráce. Lze tak věřit, že řada otázek nezodpovězených v koncepci zahraniční politiky, bude podrobně vysvětlena.

Vít Dostál, autor je ředitelem Výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

K tématu proběhl 14. září diskusní panel [Role lidských práv v evropské a české zahraniční politice](#) v rámci [19. výroční konference Fora 2000 Demokracie a vzdělávání](#), spolupořádaný Asociací pro podporu demokracie a lidských práv [DEMÁS](#) a [Zastoupením Evropské komise v České republice](#). Debata byla součástí probíhajícího cyklu o transformační politice. Podrobněji viz www.demas.cz.

Původní text můžete najít na blogu AMO - členské organizace DEMÁS, na ihned.cz.